

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ
Esasa No: 1981/4
Karar No: 1981/14

ÖZET : İcareteynli veya Mukataalı vakıf malların mülke dönüşümü sırasında alınan taviz bedelinden doğan anlaşmazlıklara ilişkin davaların Adli Yargı yerinde görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacılar : Hatice Hayrunnisa Kudayal ve arkadaşları.
Vekili : Av. Muhlis Sivrioğlu.
Davalı : Vakıflar Genel Müdürlüğü.
Vekili : Av. Necati Kaynarca.

OLAY : İstanbul'da Kâin Mazbut Sultan Mahmut Vakfından bir kısım mukataalı taşınmazların vakıfla olan ilişkisinin kesilmesi için 2762 sayılı Kanuna göre alınması gereken taviz bedellerinin fazla alındığı ileri sürülerek, fazla alınan 1.323.702.40 lira meblağın geri verilmesi istemiyle davacılar tarafından Ankara 5. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde istirdat davası açılmıştır.

Davanın görülmesi sırasında, davalı idare; 2762 sayılı Yasa'ya göre alınması gereken taviz bedelinin tahsili yolundaki işlemin, kamu kurumunca, idare hukuku alanında ve kamu yasası olan 2762 sayılı Yasa'ya göre tesis edildiğini, davanın bu esasa ve Uyuşmazlık Mahkemesi'nin benzer olayda verdiği karara göre İdarî Yargı yerinde görülmesi gerektiğini ileri sürerek, görev itirazında bulunmuştur.

Ankara 5. Asliye Hukuk Mahkemesi, 22.1.1981 günlü oturumunda, "Dava taviz bedelinin istirdadı olup, adli mahkemelerde bakılacağı cihetle görev itirazının reddine" karar vermiştir.

Davalı idarenin olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması istemine ilişkin, 4.2.1981 günlü dilekçesi üzerine, anılan mahkeme, görev itirazının reddine ilişkin ara kararının kaldırılmasına gerek olmadığına, mahkemenin davaya bakmanın yetkili (görev) olduğuna karar vermiş, gerekli yasal işlemler yerine getirilerek konu ile ilgili belgeler, görev itirazı İdarî Yargı yararına ileri sürüldüğünden Danıştay Başsavcılığı'na intikal ettirilmiş Danıştay Başsavcılığı da olumlu görev uyuşmazlığı çıkararak, görev konusunun Mahkememiz'e incelenmesi isteğiyle başvuruda bulunmuştur.

İNCELEME VE GEREKÇE : Türk Ulusuna adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü, Ahmet H. Boyacıoğlu'nun Başkanlığında, Zekâi Özdil, Şerafettin Seyhan Sıtkı Gökalg, Şerafettin Kaya, Mehmet Karaarslan ve Şahap Erenel'in katılmalarıyla yaptığı, 13.7.1981 günlü toplantıda, geçici raportör Danıştay Tetkik Hâkimi M. İlhan Dinç'in raporu ile dosyadaki belgeler, Cumhuriyet Başsavcılığı ve Danıştay Başsavcılığı'nın davada İdarî Yargı yerinin görevli olduğu yolundaki düşünce yazıları okunduktan; toplantıya, Cumhuriyet

Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Durmuş Ganioglu'nun yazılı düşünce doğrultusundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp, düşünüldü :

Anlaşmazlık, davalı idarece fazla alındığı ileri sürülen taviz bedelinden ve bu bedelin istirdadı isteminden doğduğu için öncelikle taviz bedelinin hukuki niteliği, tahakkuk ve tahsil yöntemi, mukataalı ve icareteynli vakıf mallarının mutasarrıfları adına tapuya tescil işlemlerinin nasıl yapılacağı hususlarının saptanması, bunun için de vakıf müessesesinin kısaca incelenmesi gerekmektedir.

Vakıf, menfaati insanlara olmak üzere bir malı Allah'ın mülkü olarak saklamak, temlik ve temellükten men etmektir. Medeni Kanun'dan önce kurulan ve günümüze değin devam eden vakıflar Batı Hukukunda özel hukuk müessesesi olarak görülmesine karşın, bizde bu niteliği hiçbir zaman almamış, kamu kurumu ve kamu müessesesi olarak bakılmıştır. Osmanlı'lardan günümüze intikal eden vakıflar, kamu hizmetlerinin büyük bir kısmını üstlenmiş ve zamanla idari yapı içinde yer almıştır.

Medeni Kanun'un kabulünden sonra, bu yasada yer alan vakıf (tesis) ile eski vakıflar arasında bir ikilem meydana gelince, eski vakıfların günün koşuluna uydurulması zorunluluğu doğmuş, eski vakıfların; yeni bir örgütlenmeye gidilerek aynen muhafazası temayülünden esinlenilerek 2762 sayılı Vakıflar Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Bu yasa ile Vakıflar Genel Müdürlüğü kurularak, eski mülhak ve mazbut vakıflar yeni bir statüye konulmuş, varidatı ile intifa edilen (icareteynli ve mukataalı) vakıflar tasfiyeye tâbi tutularak kaldırılmıştır.

Şöyle ki; 2762 sayılı Vakıflar Yasası, yürürlüğe girdiği günden itibaren, vakfa ait gayrimenkullerin icareteyne veya mukataaya bağlanmasını yasaklamış ve eskiden kurmuş olanların da tasfiyesi için hükümler düzenlemiştir. Yasanın bu hükümlerine göre, mevcut mukataalı toprakların ve icareteynli gayrimenkullerin mülkiyeti, icare veya mukataaların yirmi misli bir taviz karşılığında mutasarrıfına intikal ettirilecektir.

Mukataalı ve icareteynli vakıf mallarının tasfiyesine ilişkin 2762 sayılı Kanun 27. maddesine göre; mukataalı toprakların ve icareteynli taşınmazların mülkiyetler icare ve mukataalarının yirmi misli bir taviz karşılığında mutasarrıfına geçirilir. Taviz ister toptan, ister taksitle ödensin, ilk ödeme yılı içinde tahakkuk ettirilen icare veya mukataa üzerinden hesap olunur.

Yukarıda sözü edilen tavizler, toptan ödendiği takdirde taşınmaz malın mülkiyetinin mutasarrıfı adına tapuya tescil edilir. Bu tavizin beşte biri peşin, geri kalanı dört yılda dört eşit taksitle ödenebilir. Bu takdirde mülkiyet mutasarrıfı adına tescil edilmekle beraber, taşınmazın tamamı geri kalan taksitler için birinci derecede ve birinci

sırada ipotek sayılarak tapuya böylece kaydolunur.

10 yıl içinde taviz vermek yoluyla icareteyn veya mukataa kayıtları terkin edilmiş olan taşınmazların mülkiyeti 10 yıl sonunda kendiliğinden mutasarrıfına geçem ve vakfın hakkı da ivaza dönerek taşınmazın tamamı bu ivaz karşılığında birinci derecede ve birinci sırada ipotek sayılır. Genel müdürlük, o yıl tahakkuk ettirilen icare ve mukataa üzerinden hesap edilecek olan bu tavizlerle, süresinde ödenmeyen taksitleri, mutasarrıfın başka mallarına müracaat yolu ile amme alacakları kanununa dayanarak tahsile dahi yetkilidir.

2762 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren mukataalı ve icareteynli taşınmazların tavizleri tamamen ödenmiş olmadıkça o mallar üzerindeki temlik tasarruflar tapu dairesinde tescil olunmaz.

Yukarıdaki tüm açıklamalardan anlaşılacağı üzere; mukataalı ve icareteynli vakıf mallarının mutasarrıfları adına intikali, tapuya tescili, taviz bedelinin tahakkuk ve tahsil yöntemleri ve yine taviz bedelinin hukuki niteliği; vakıf malın aynına taallu ettiği cihetle, davacı ile Vakıflar İdaresi arasında özel hukuk münasebetine ilişkin bulunmaktadır.

Öte yandan vakıf malın mülke dönüşümü ve mutasarrıfına intikali için alınan taviz bedeli, icare veya mukataa karşılığı olup, bu bedel ödenmedikçe o mal üzerindeki temlik tasarruflar tapu dairesince tescil olunamayacağından, taviz bedelini, gayri menku mükellefiyeti olarak ta nitelendirmek mümkündür. Nitekim 12.Haziran.1940 günlü, 1188 sayılı "Tefsir kararı" taviz bedelini böyle nitelendirmiştir. Vakıflar Yasası'nda yer al hükmünde Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçe Yasaları'nın 9. maddeleriyle yapılan değişikliğin Anayasa Mahkemesi Kararlarıyla iptal edilmiş bulunması karşısında, taviz bedeline karşılık teşkil ettiği icare veya mukataanın belirli kıymet üzerinden tahakkuk ettirilmesi mesine ilişkin ve alınacak ivazın az veya çok alındığı şeklinde oluşan anlaşmazlıklar sonuç olarak, taşınmaz üzerinde tasarrufla ilgili bulunmakta ve bu haliyle davanın bu kabil uyumsuzlukları çözümleneyen Adli Yargı yerinde görülmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle davanın Adli Yargı yerinde görülmesi gerektiğinden, başvurunun reddine karar verilmelidir.

Sıtkı Gökalp ve Şerafettin Kaya bu görüşe katılmamışlardır.

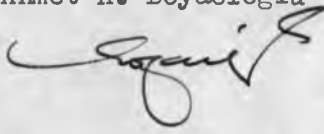
... / ...

Bu

SONUÇ : Anlaşmazlığın, niteliğine göre Adli Yargı yerinde çözülmesi gerektiği ne, bu nedenle başvurunun reddine, Sıtkı Gökalp ve Şerafettin Kaya'nın karşı oylarıyla ve oyçokluğuyla, 13.7.1981 gününde kesin olarak karar verildi.

Başkan

Ahmet H. Boyacıoğlu

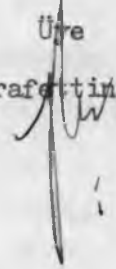
Üye

Zekai Özdiil

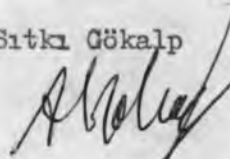
Üye

Şerafettin Seyhun

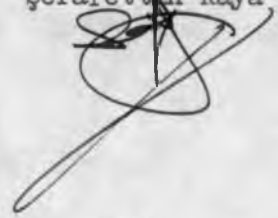
Üye

Sıtkı Gökalp

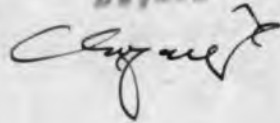
Üye

Şerafettin Kaya

Bu kararın Resmî gazetesinde yayımı uygundur.

Başkan

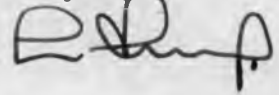
Üye

Mehmet Karaarslan

Üye

Şahap renel

24.8

t.ö.

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

HUKUK BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1981/4

KARŞI OY YAZISI

2762 Sayılı Vakıflar Kanununun 27. maddesi mukataalı toprakların ve icareteynli taşınmazların mülkiyetlerinin, icare ve mukataalarının yirmi misli bir taviz karşılığında mutasarrıfına geçirileceğini hükme bağlamış; diğer maddelerde tavizlerin nasıl ödeneceği taşınmaz malın tapuya nasıl tescil edileceği hususunda da hükümler getirilmiş; süresinde ödenmeyen taksitleri mutasarrıfın başka mallarına müracaat yolu ile amme alacakları kanununa dayanarak Vakıflar Genel Müdürlüğünün tahsile yetkili olduğu belirtilmiştir.

Bu hükümlerin incelenmesinden, mukataalı ve icareteynli taşınmazların mutasarrıfına geçirilmesi karşılığında alınması gereken taviz bedelleri, tarafların rıza ve muvafakalarına bağlı olarak alınacak bedeller olmayıp kanunun tespit ettiği hallerin ortaya çıkmasında ödenmesi zorunlu meblağlar olduğu, bedellerin ödenmemesi halinde Vakıflar Genel Müdürlüğünce Amme Alacakları Kanununa göre tahsil edileceği ve böylece sözü edilen taviz bedellerinin bir kamu alacağı niteliği taşıdığı anlaşılmaktadır. Kamu alacaklarının ödenmesi ile ilgili uyuşmazlıkların idari yargı yerlerinde çözümlenmesi idare hukuku esaslarındandır.

Açıklanan nedenlerle davanın İdari Yargı yerinde görülmesi gerektiğinden çoğunluk görüşüne karşıyız.

Üye

Sıtkı Gökcalp

Üye

Şerafettin Kaya

G/T.